

אימא יקרה: איך הפכה רחל לאימא העיקרית של עם ישראל? מבוסס על לקו"ש ל/236

לפני כשבעים שנה, היה בירושלים אדמו"ר חשוב בשם רבי שלמה מזוועהיל. היה לו מנהג מעניין: כשהיה הולך להתפלל בקבר רחל, היה לוקח עימו מעט אוכל ומכניס משהו לפה לפני שניגש למקום הקבר. התלמידים לא הבינו, מה הקשר בין אוכל לקבר רחל? במיוחד שישנו מנהג יהודי עתיק, לפיו מקפידים לא לאכול לפני שנכנסים לקברי צדיקים?

אמר האדמו"ר בחיור: "כשאני הולך לקבר רחל, אני מתרפק על אימא ואימא אוהבת שהילד שבע"...

הביקור בקבר רחל, מציף תחושות סותרות: מצד אחד, המקום מרגש מאוד. עם ישראל מרגיש קשר עמוק לרחל אימנו, בצורה שלא מצאנו כמותה אצל האימהות האחרות. מצד שני, המקום רווי בתחושת כאב, על הגורל הקשה שליווה את חיי רחל ובעיקר, על הבדידות שלה.

בעוד ששלוש האימהות האחרות, שרה, רבקה ולאה, קבורות במקום המכובד בעולם היהודי, במערת המכפלה בחברון, רחל אימנו קבורה לבדה, בודדה, על אם הדרך אפרתה. יתירה מכך: בעוד שיעקב אבינו קבור כבר 3500 שנה לצידה של לאה, רחל אשתו האהובה, קבורה הרחק מהם.

הדבר הכואב יותר הוא, שיעקב לא הוביל אותה אפילו אל תוך העיר בית לחם. הוא לא לקח אותה לבית קברות עירוני מגודר ומסודר, אלא קבר אותה על אם הדרך, במקום השומם שבו היא הסתלקה.

והשאלה שמלווה את פרשת וישלח כבר אלפי שנים היא: למה? מדוע יעקב לא העניק לה כבוד אחרון כראוי לה? כיצד הוא אינו טורח לשאת אותה אל חלקת 'גדולי האומה היהודית' במערת המכפלה?

1. בראשית לה, יט: ותמת רחל ותקבר בדרך אפרתה היא בית לחם.

הבה ניזכר בכבוד האחרון שחולק אברהם לשרה: המדרש מספר כי אברהם תכנן זמן רב מראש, איפה ייטמנו הוא ושרה. כאשר שלוש המלאכים הגיעו לבקר אותו, אברהם הלך אל הרפת כדי לקחת משם פר בן בקר עבור האורחים. הפר ברח לו ברחובות חברון ואברהם דלק אחריו. הפר עצר לבסוף בקצה העיר, על יד מערה מוסתרת. אברהם נכנס פנימה וראה (בעיני רוחו) נרות דולקים וריח גן עדן. הוא הבין שמצא את המקום החשוב בעולם: את מקום קבורתם של אבות האנושות, אדם וחווה. באותו רגע החליט כי יעלה כמה שיעלה, שרה והוא ייטמנו במקום הקדוש הזה.

הגיע יום מותה של שרה והתורה מקדישה עשרים פסוקים כדי לתאר את המשא ומתן המייגע שמנהל אברהם מול עפרון החיתי ואת הכספים האדירים שהוא שופך כדי לתת לשרה את הכבוד המרבי שיכול בעל העניק לאשתו. והתמיהה עולה: למה רחל לא זכתה ליחס דומה?

פרקי דרבי אליעזר לה: ואל הבקר רץ אברהם – ברח מלפניו (הבקר) ונכנס למערת המכפלה רץ אברהם אחריו שם ומצא שם אדם וחווה שוכבים על המיטות וישנים ונרות דולקים עליהם וריח טוב עליהם כריח ניחוח. לפיכך חמד את המערה לאחוזת קבר.

יתירה מכך – וזו השאלה העיקרית: נדלג כמה פרשיות קדימה ונראה איך יעקב תובע מיוסף להוביל אותו עצמו אל מערת המכפלה. יוסף עלול להיתקל בקשיים בדרך לביצוע המשימה, ולכן יעקב מחייב אותו להישבע כי לא ייבהל מכל אתגר ויישא אותו אל המערה. והכאב עולה ומתגבר: למה יעקב לא העניק לרחל את מה שהוא מבקש לעצמו?

אכן, המפרשים בפרשת יחי גורסים כי יעקב הביע התנצלות בפני יוסף, על שלא נשא את רחל לחברון:

מח,ז: ואני בבואי מפדן מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך ... ואקברה שם בדרך אפרת היא בית לחם.
רמב"ן: ועל דרך הפשט גם כן, אמר לו כן **כמתנצל**, שלא ייחר ליוסף בראות חפצו בקבורת המערה, על שלא קבר אמו שם וכאשר קבר שם את לאה.

מעבר לדברי ההתנצלות, מה הייתה באמת הסיבה לכך, שרחל אימנו קבורה לבדה על אם הדרך?

א. השאלה הזו מתחננת ממש למענה, משום שמהצד השני, **לא הייתה אהבה כאהבת יעקב לרחל**. אין בתנ"ך עוד סיפור של קשר כאהבת יעקב לרחל. בעוד שהתנ"ך מציג כמה נשים אהובות ("ויקח את רבקה ותהי לו לאישה ויאהבה", "ולחנה ייתן מנה אחת אפים כי את חנה אהב"), שום דבר לא דומה לאהבת יעקב לרחל.

וזאת בזכות שש מילים בעלות עוצמה:

2. בראשית כט, כ: ויעבוד יעקב ברחל שבע שנים, ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה.

לא רק שיעקב שעבד ארבע עשרה שנים מחייו עבור רחל, הם גם היו בעיניו "כימים אחדים". הם חלפו עליו ביעף "באהבתו אותה". אין כמו המילים האלו כדי לתאר, עד כמה הייתה רחל יקרה לו.

הבה נעמיק יותר במילים הללו ונראה את העוצמה החינוכית שיש בהן: לכאורה, התיאור הזה תמוה מאוד, כפי שמקשים מפרשים רבים: הרי חתן שאוהב את כלתו, כל רגע של המתנה נדמה בעיניו **כנצח**? בכל דקה יש הרבה יותר משישים שניות! נתאר לעצמנו חתן שממתין לכלתו בשדה תעופה אחרי שהייתה בחופשה כמה חודשים. הוא ממתין לה בהתרגשות עם הפרחים והבלונים ואז שומע את הקריין אומר כי חל עיכוב של שבע שעות והטיסה תידחה בחצי יום.

האם שבע השעות יחלפו עליו כמו 'רגעים אחדים' או כמו השעות הארוכות בהיסטוריה?

עקדת יצחק: איך אמר שהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה, אדרבה ... למה שישתוקק האדם מאוד, הוא צער גדול ועמל מכאיב ... והיה לו לומר ויהיו בעיניו **כאלף שנים** באהבתו אותה?

המדרש עונה דבר מעניין, שצריך הרבה הסברה:

פסיקתא זוטרתא שמות ב, כג: "ויהי בימים הרבים ההם [כשעם ישראל נאנק תחת פרעה] – בזמן שהם עוברים באנחה נקראים **רבים**, אבל בזמן שהם עוברים בשמחה נקראים **אחדים**, שנאמר ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה.

המדרש מסיק כי ההמתנה לרחל עברה עליו **בשמחה** ולכן היא חלפה ביעף. הרי 'הזמן עובר מהר כשנהנים'... אבל לא ברור: איזו שמחה יכולה להיות בהמתנה לאישה אהובה שבע שנים תמימות?

הספורנו מוסיף ביאור חשוב: **חשב שהיה ראוי לתת לה מוהר רב מזה, באהבתו אותה.**

הדברים נושאים עומק רב: יעקב ראה את שנות העבודה הארוכות, בתור **ביטוי לאהבתו לרחל**. בכל רגע שהוא עבד, הוא חש שהוא **נותן לה את עצמו**. הוא מבטא בכך את הכבוד העמוק שהוא רוחש לה – והנתינה הזו מילאה אותו שמחה.

הבה נרחיב את דברי הספורנו ונמצא כאן את המבט המהפכני של התורה על אהבה: המונח "אהבה" התחלף בימינו במונח "תאוה". כל אהבה היא אהבה **עצמית**. כאשר אדם אוהב את אשתו - הוא לא באמת אוהב **אותה**, אלא את **עצמו**, הוא אוהב את התועלת שהוא **מקבל ממנה לעצמו**.

למה הדבר דומה? **קבוצת דייגים יצאה פעם לדוג דגים. זה היה יום המזל שלהם והם העלו דג אמנון גדול במשקל שמונה קילו. הדג האומלל שכב מפרפר ברשת, החל לרענן במוחו את נוסח הווידוי, אבל**

אז שמע את ראש הדייגים אומר: "נמכור את הדג הגדול לפריץ. הוא מאוד **אוהב דגים**". הדג שמע שהפריץ אוהב דגים ונרגע. הוא פרש את הסנפירים ונשם לרווחה.

הדייגים הגיעו לבית הפריץ והגברת פתחה להם את הדלת. "נהדר שבאתם, בעלי כל כך אוהב דגים". שוב חייך הדג חיוך גדול. הוא הגיע אל המקום הנכון עבורו, היכן שאוהבים דגים. לקחו את הדג למטבח, הניחו אותו על המשטח, הגברת נטלה את הסכין הגדול לפתוח את בטנו ואז קרא הדג בנשימות אחרונות: "חבורת רמאים, אתם לא אוהבים דגים, אתם אוהבים את עצמכם"...

בניגוד גמור לתפיסה הזו, הבה נראה כיצד מתארת התורה את האהבה: "ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה"; "ואהבת לרעך כמוך"; "ואהבת את ה' אלוקיך".

אהבה, בעיני התורה, היא הכוח המופלא לשים לב **למישהו אחר**. אהבה היא הכוח הבלתי טבעי, **להתעלות מעל האגו האישי ולשים לב שיש עוד מישהו בבית**. בכוח האהבה, אנו מסוגלים לא להירדם בלילה בגלל ילד עם חום גבוה או מחמת בן זוג שאינו מרוצה בחייו.

שאלו פעם קבוצת נשים, מה כל אחת רוצה שבעלה יעשה בחיים? אחת אמרה: רופא. השנייה אמרה: טייס. השלישית: טבח. האחרונה אמרה: "מה שהוא אוהב". מעולם לא עלה בדעתי לחשוב עבור בעלי, מה הוא צריך לעשות בחיים. הוא אמר לעשות מה שנוח לו"...

להבדיל, הנה דוגמה נהדרת לאהבה כזו: זלמן שחטר-שלומי, היה מהמשלוחים הראשונים שיצאו לקמפוסים באמריקה (ביחד עם שלמה קרליבך) ושם הוא פרש מדרך היהדות המסורתית והפך להיות ממציא הזרם להתחדשות יהודית. מובן לגמרי כי הוא גרם צער רב לרבי והיה מושמץ בעיני חבריו החסידים.

פעם נכנס הרב אברהם שם טוב, השליח בפילדלפיה, אל הרבי והרבי התעניין, האם הוא שומר על קשרי ידידות עם שחטר? הרב שם טוב השיב בחיוב. הרבי שאל אותו, איך מצב הפרנסה אצל שחטר? הרב שם טוב השיב שאינו יודע. אמר לו הרבי בפליאה: "כזה ידיד אתה?! איך מתעניין איך מצב הפרנסה אצלו ואתה ידיד שלו?!"...

כעת אפשר להבין את סוד "השמחה" של יעקב אבינו בעבודתו עבור רחל: כל עוד האהבה היא בגדר אהבה עצמית, כל רגע של ציפייה הוא נצח. אך כאשר האהבה הופכת להיות חגיגה של מתן כבוד ואכפתיות לזולת, כל רגע של הענקה הוא שמחה הכי גדולה.

נסכם את הפרק הזה, בדברים שאמר הרבי, בהקשר אחר לחלוטין. נערה אמריקאית התלוננה לפניו כי היא נפגשת עם בחורים רבים, אבל לא חשה את "הניצוץ" המיוחל המתואר בספרים ובסרטים:

הרבי מלובאוויטש, יחידות לגברת שאפשטיין, שנות החמישים: אהבה, הסביר לי הרבי, איננה מה שמתואר בספרים רומנטיים, היא איננה אותו רגש סוחף ומסנוור המתואר בספרים. זה עולם דמיוני. אהבה פירושה **שותפות, אכפתיות ומתן כבוד זה לזה**. אהבה היא רגש ההולך ומתחזק במהלך החיים, על ידי **הפעולות הקטנות היומיומיות של החיים בצוותא**.

אחרי ההקדמה הזו, מתעצמת פי כמה השאלה שבה פתחנו: כיצד יתכן שדווקא יעקב אבינו – האדם שלא הפסיק להעניק לרחל כבוד ואהבה, האדם שעבד עבורה 14 שנים בשדה והם חלפו בעיניו כימים אחדים – לא העניק לה את הכבוד האחרון הראוי לה?

ב. כמובא לעיל מקור 1, יעקב התייחס לכך לפני פטירתו במצרים והסביר את עצמו ליוסף. כמה מפרשים טוענים כי מילת המפתח בדבריו של יעקב היא: "בדרך". האסון קרה באופן פתאומי, באמצע הדרך, כאשר יעקב רק הגיע ארצה כ"תושב חוזר", אחרי עשרים שנה שלא היה כאן.

החזקוני טוען כי בעיית הדרך הייתה בכך, **שעשיו הסתובב שם**. יעקב רק הגיע כעת ארצה והשלים עם עשיו, אך עשיו תבע את הקבורה במערת המכפלה לעצמו, כמו שיעקב רצה בה. ולכן היה בלתי אפשרי במצב הביניים הזה, להיכנס איתו למאבק על קבורת רחל.

3. חזקוני בראשית מח: ואני בבואי מפדן – עדיין לא הייתי מוחזק במערה, שהרי עשו מערער עליה. לפיכך קברתיה בדרך. אבל כשקברתי את לאה, כבר הלך עשו אל ארצו והניח לי הכול.

הפרשנות של החזקוני, מתאימה מאוד עם הסיפור המפורסם על קבורת יעקב, לפיו עשיו ניסה למנוע את הקבורה ולטעון כי אחרי שיעקב קבר שם את לאה, הקבר הזוגי השמיני שייך לו. מכאן ששנים רבות אחרי מיתת רחל, עוד מיאן עשיו לוותר על זכותו במערה. וכל שכן שהיה ליעקב לחשוש ממנו כשהוא רק הגיע לארץ ועשיו הסתובב באזור.

הספורנו אומר רעיון אחר, מלא רגש. יעקב אומר ליוסף: "מתה עלי רחל". כלומר, **אני מתתי איתה יחד**. הפטירה הפתאומית הזו רגע אחרי הלידה, מוטטה אותי נפשית. והיות שהייתי באמצע הדרך, לא מצאתי כוח לשאת אותה עד חברון. הספורנו תומך את דבריו בעובדה מרגשת: יעקב לא ילד עוד ילדים אחרי פטירת רחל. ללמדך, כי משהו אבד בו עם לכתה של רחל.

ספורנו: וכל כך גברה עלי טרדתי ואבלי, שלא עצרתי כוח להוליכה לבית קברות בית לחם. ואין ספק כי מאז היה ליבי חלל בקרבי ולא שלט עוד בי יצר הרע ונחלשה תאוותי ולא נשאר בי כוח להוליד בנים. מתה עלי רחל - כאמרם ז"ל: אין אישה מתה אלא לבעלה.

אלו פירושים מעניינים, אבל אין ספק שהם משאירים תחושה קשה של טרגדיה. נדמה ש'חוסר המזל' העצוב של רחל, שאפיין אותה לאורך כל חייה הקשים – עם קדימת לאה אליה בנישואים, עם העובדה שהיא איחרה ללדת את הילדים, והמוות הפתאומי שלה בדמי ימיה – ליווה גם את אירוע הקבורה שלה והיא לא זכתה לכבוד הראוי לה.

הרבי, מעדיף לפתח פירוש אחר המובא ברש"י. הפרשנות הזו הפוכה בדיוק מכל הפירושים הקודמים והיא מעניקה תפיסה עילאית ומרוממת על האישה שהפכה להיות האימא העיקרית של עם ישראל.

ג. זה היה בערב יום הכיפורים בעיירה ברדיטשוב. תושבי העיירה התכוננו ברטט ליום הקדוש, הם הלכו למקווה, הכינו את הסעודה המפסקת ועוד דבר אחד: הכינו כתי "פדיון נפש" אותם יגישו רגע לפני החג, לצדיק רבי לוי יצחק מברדיטשוב והוא יעטיר עליהם תחינה בתפילות היום הקדוש.

לפתע יצא הצדיק מחדרו והורה לגבאי הוראה מפתיעה: תעבור בין בתי החסידים ותודיע להם כי מסירת פדיון נפש תעלה להם כסף. כל הזכרת שם, עולה שני רובל. מי שיכתוב עשרה שמות, יצרף עשרים רובל. לא תתקיים כל מחילה וכל הנחה בנושא. הבשורה הכתה בתדהמה את תושבי העיר. כולם היו עניים מרודים, בקושי מצאו את הכסף לקנות את צרכי החג והנה גזירה קשה כזו. אך לא נותרה להם ברירה. כל אחד כתב רק את השמות שהיו זקוקים בדחיפות לברכה וצרף את הכסף.

רגע לפני כניסת החג, כאשר החזן כבר עמד להתחיל את תפילת "כל נדרי", הופיעה אישה אלמנה בחדרו של הרבי. היא הגישה את המכתב שלה וצירפה בידיים רועדות שני רובל. הרבי פתח את הנייר וראה שהיא כתבה שם שני שמות: את עצמה ואת הילד שלה. הוא החזיר לה את המכתב ואמר בתוקף שהיא חייבת לצרף ארבע רובל. - "אין לי רבי, את שני הרובל הללו הייתי צריכה ללוות מאנשים טובים. אני מפרנסת יחידה ואין לי יותר".

– "בסדר, אמר הרבי ביובש, אז תמחקי שם אחד מהפ"נ ואקח את שני הרובל". לא היה לה הרבה זמן להתלבט, השמש עמדה לשקוע, היא נטלה את הפ"נ, מחקה את השם שלה ואמרה: "רבי, ברך את הילד שלי. אני כבר אסתדר".

נעמד הרב מברדיטשוב. הרים את הראש וקרא: "ריבוננו של עולם, תראה אימא יהודייה. לא קל לה עם הילד שלה, החיים שלה קשים, אבל ברור לה שהיא כאן בשבילו. היא תעשה הכול לשמור עליו. בני ישראל הם בניך. אם זה קל ואם זה קשה, אתה מוכרח לשמור עליהם"...

יעקב קבר את רחל על אם הדרך - לא משום שהתעלם מכבודה, להיפך - משום שהיה ברור לו שזה רצונה. אילו היה יכול לשאול אותה היכן טיטמן, הייתה אומרת שם: על אם הדרך.

הסיפור העיקרי של רחל בתורה, הוא היותה "אימא". רחל מנהלת מאבק עיקש להביא ילדים לעולם וליטול חלק בהקמת עם ישראל. היא לא מסתפקת בהיותה "יפת תואר ויפת מראה", היא לא מתנחמת בכך שהיא האישה "האהובה" של יעקב ואחותה עם הילדים לא זוכה לכך, היא ממשיכה ונלחמת לזכות להיות אימא. מאבק שמגיע להתפרצות רגשית מול יעקב אבינו, באומרה את המילים הכי אימהיות שנאמרו בהיסטוריה: "הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי".

והתכונה שמאפיינת את אימא היא "התמסרות". אימא היא הדבר הכי לא אגואיסטי בעולם הזה. היא רואה את השלמות שלה בהענקה לאחרים.

ולכן יעקב קבר אותה על אם הדרך. משום שהילדים יהיו זקוקים באופן חיוני לקבורה של רחל שם. אלף שנים אחרי פטירת רחל, הבבלים יחריבו באכזריות את ירושלים וייקחו בשבי את בחורי ישראל. באותם רגעים קשים, עם ישראל יהיה זקוק למלמד זכות, למליץ יושר לפני האלוקים, והאדם המתאים ביותר לעשות זאת, היא רחל. החיילים הגולים יעברו בהכרח על יד הקבר שלה – הנמצא שם, על אם הדרך ולא בתוך מקום יישוב – ויבקשו מרחל להעביר רחמים.

רחל תהיה מליצת יושר מושלמת, משום שעמדה לה זכות עילאית, שלא עמדה לאף אחד מגדולי ישראל לדורותיהם: רחל וויתרה על כל היקר לה למען אחותה. הגמרא (ב"ב קכג) מספרת על רגע התחלת הקשר בין יעקב ורחל. יעקב הציע לה נישואים ורחל הזהירה אותו כי זה לא ילך. אביה יתעקש שלא תתחתן לפניו. יעקב הרגיע אותה בכך שיהיה בסדר, אך כדי להיות בטוחים שלא ירמו אותם ברגע האמת, יעקב מסר לה "סימנים", קוד מוסכם כדי לוודא שהיא לא תוחלף באחותה.

הגיע ליל החתונה ולבן קרא לרחל, פשט ממנה את שמלת הכלה והלביש אותה ללאה. לכאורה, רחל הייתה צריכה להיות רגועה. היא מוגנת. יש לה את הקוד אותו לאה אינה יודעת. אך רחל לא העלתה בדעתה לקבור את אחותה מבושה. היא ניגשה אליה ולחשה באוזנה את הקוד המוסכם.

והמעשה האצילי הזה, הוא זכות גדולה יותר מכל דבר שעשו אנשים בהיסטוריה. אפילו יותר מעקדת יצחק. אחד ההסברים בכך הוא, שכל האירועים האחרים, היו חד פעמיים. זה היה למות על מסירות נפש. ואילו רחל קיבלה על עצמה לחיות במסירות נפש! היא תצטרך יום יום, לראות את יעקב חוצה את האוהל שלה, הולך לאוהל של לאה ומשאיר אותה – אשתו האהובה שעבד בשבילה ארבע עשרה שנים – בודדה לנפשה.

עם הזכות הזו, תבוא רחל לפני ריבוננו של עולם ותאמר: "קשה לך למחול לבניך? גם לי היה קשה למחול לאחותי. אבל עשיתי את זה. כי משפחה היא מעל הכול". והקב"ה יענה לה את המילים הנפלאות: "מנעי קולך מבכי ועינייך מדמעה, כי יש שכר לפעולתך ושבנו בנים לגבולם".

4. ליקוטי שיחות ל/238: זה שקבר יעקב את רחל בדרך, על פי הדיבור שתהא לעזרה לבניה כו', אין הכוונה בזה שנגרע מרחל בשביל טובת בניה, אלא אדרבה, כיון שזהו גאולת בניה של רחל – הרי זה טובתה ואושרה של רחל, ובוודאי שרחל עצמה הייתה מסכימה לכך ודורשת זה.

פתיחתא לאיכה רבה כד: פתח אברהם ואמר: רבש"ע, למאה שנה נתת לי בן וכשעמד על דעתו והיה בחור בן שלשים ושבע, אמרת לי העלהו עולה לפני ונעשיתי עליו כאכזרי ... ולא תזכור לי זאת?! ... יצתה בת קול ואמרה: **גזרה היא מלפני.** באותה שעה קפצה רחל ואמרה: רבש"ע, יעקב אהבני אהבה יתירה ועבד בשבילי שבע שנים וכשהשלימו אותן שבע שנים ... החליפו אחותי לבעלי ומסרתי לאחותי

כל הסימנים ... כדי שיהא סבור שהיא רחל ... לא קנאתי לצרה שלי ולא הוצאתיה לבושה ולחרפה, ואתה מלך חי וקיים, מפני מה ... הגלית בני ונהרגו בחרב?

מיד נתגלגלו רחמיו של הקב"ה ואמר: **בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומם**. זהו שכתוב: 'כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך ... ושבנו בניו לגבולם'.

ד. במסורת ישראל, רחל נחשבת לאימא העיקרית של עם ישראל. כך דורש המדרש (בראשית רבה עא,ב) את הביטוי "ורחל עקרה – רחל עיקרו של בית". אימא מעניקה הלאה את תכונותיה לילדים ואנו רואים את התכונות הנפשיות של רחל, מאפיינות את האימהות היהודיות באשר הן.

התפקיד של אימא מעולם לא היה קל, אך הוא קשה כיום פי שניים. קשת המטלות שמוטלת על כתפי האימא, היא בלתי נתפסת: היא עובדת במשרה מלאה, יש לה שליחות וקריירה משל עצמה ומעבר לכול, התורה רואה בה את "עיקר הבית" ומי שמופקדת בעיקר על חינוך הילדים. אין ספק שהתפקיד הזה דורש מאימא לוותר לא פעם על השאיפות של עצמה.

באופן מיוחד, הוויתור של האימא, בא לידי ביטוי באותו עניין בו וויתרה רחל. בעוד שיעקב אבינו נקבר במקום הקדושה **הגלויה והמוארת**, בעיר הקודש חברון ושם גופא במערת המכפלה, רחל נקברה **בסתם מקום חסר משמעות**, על אם הדרך. המצב הזה קיים באופנים מסוימים עד היום הזה: בעוד שעבודת ה' של האבא נושאת **חוויות רוחניות מורגשות**, הוא הולך לבית הכנסת, מקיים מצוות עשה שהזמן גרמא בצורה ציבורית וכו', האימא נדרשת לא פעם להישאר עם הילדים בבית (בפרט כשהם קטנטנים) ולנהל עבודת ה' **עצמית**.

מצד שני, זאת בדיוק המעלה של האימא. היא מבטאת את הקשר המהותי אל הקב"ה, זה שאינו תלוי בזמן וסיבה. היא קשורה אליו, מפני שהנשמה היהודית מאירה בה באופן מתמיד.

כעת נוכל להבין את ההבדל החשוב והגדול ביותר בין האבא לאימא: בעוד שהאבא נבחר להעביר לילדים את **התפקידים המעשיים**, הוא קובע את הייחוס של הילד - כוהן, לוי או ישראל - האימא, קובעת את הדבר החשוב ביותר: את **הזהות המהותית** של הילד, אם יהיה **שייך לעם ישראל**.

שכן, האבא שמנהל עבודת ה' גלויה, מעביר לילד את ההיבטים החיצוניים של היהדות. ואילו האימא שמנהלת עבודת ה' עצמית, מעבירה לילד את המהות הפנימית, **זו שאומרת מי הוא. לא מה הוא עושה, אלא במה הוא מאמין**.

ליקוטי שיחות ל/240: בזה מבואר טעם החילוק בעניין הייחוס, שעצם שם ישראל תלוי בהאם, שהנולד לאם ישראל הוי ישראל, אבל החילוקים בבני ישראל גופא – כוהן, לוי, ישראל – תלויים במשפחת האב: להיות יהודי – תלוי בזה שהוא **חלק** אלוקה ממעל ממש [עניין עצמי, כמו האם שעבודת ה' שלה היא עניין עצמי], ואילו החילוקים דכוהן, לוי, ישראל, שהן דרגות שונות **בגילוי** הקדושה, הרי זה תלוי באיש, שעבודת ה' שלו היא בענייני קדושה גלויה.

לסיום: ברוב הערים בישראל, ישנו רחוב מרכזי בשם "נורדאו", על שמו של "ד"ר מקס נורדאו". הוא היה יהודי מתבולל בתקופת מלחמת העולם הראשונה, נשוי לאישה נוצרייה והתגורר בברלין ובפריז. באמצע חייו, עבר שינוי, דבק בעקרונות התנועה הציונית והחל לפעול בלהט למען העלייה לארץ.

הוא סיפר, מה זעזע אותו וגרם את המהפך בחייו: הוא עבד כרופא ילדים ופעם נכנסה למרפאה שלו בפריז, אימא צעירה עם ילד בן תשע. נורדאו פנה אל הילד בשאלות שונות והתברר שהוא לא מבין צרפתית, רק אידיש. נורדאו החל לגעור באימא שהיא דנה את הילד לחיים פרימיטיביים. בכל זאת, הוא פנה אל הילד באידיש וביקש לדעת, מה למד היום בתלמוד תורה?

הילד סיפר בעיניים בורקות, כי למד כיצד רחל אימנו נעמדת לפני הקב"ה ובוכה לפניו שלא ישכח את עם ישראל בגלות. רחל מתחננת לפני ה', כי לא ייתן לבניו להיטמע בין הגויים ולהתרגל אל חייהם

בגלות, שתמיד יזכרו כי מקומם הוא בארץ הקודש, בגאולה האמיתית והשלמה. "לילד הזה, אמר נורדאו, אני חייב את אהבתי לעמי ולארצי"...

כתיבת השיעור והפצתו באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של **שלוחי רבנו ברחבי תבל**

ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולרפואה שלמה של מרת
שיינא בעשא בתיה בת ציפורה פייגה